

Başvuru Numarası	:2021/802
Toplantı Tarihi/Sayısı	:14.9.2023/36
Karar Numarası	:2023/641
Başvuran	:M.A.Ö.
Başvuran Vekili	:-
Adres	:-
Muhatap Kurum/Kişi	:Sinop E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres	:-

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın bulunduğu Sinop E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda koğuş değişikliği talep etmesi sebebiyle Kurum İşyurtlarına bağlı olarak faaliyet gösteren tekstil atölyesindeki görevine son verildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Sinop E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu,

b. Kurum İdaresi tarafından koğuşunun değiştirilmesine ilişkin talebinin reddedilmesi nedeniyle çalışmakta olduğu Sinop E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğüne bağlı faaliyet gösteren tekstil atölyesindeki görevine son verildiğini,

c. Görevine son verilmesi sebebiyle açlık grevine başladığını iddia etmekte; tarafına tazminat ödenmesini talep etmektedir.

3. Muhataptan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Ceza infaz kurumlarında koğuş yerleştirme işlemlerinin, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 5'inci bölümünde yer alan maddeler ile Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik hükümleri çerçevesinde suç grupları ve türleri, risk durumları, yaş, cinsiyet, hüküm alıp almadığı, risk, kurum güvenliği gibi kriterlere göre kurum idare ve gözlem kurulu tarafından yapılan değerlendirmeye bağlı olduğu ve verilen kararlara karşı yargı yolunun açık olduğu,

b. Başvuranın Sinop E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun C-7 numaralı koğuşunda barındırılmakta iken koğuş değişikliği talebinde bulunduğu, 28/7/2021 tarihinde İdare ve Gözlem Kurulu tarafından yapılan değerlendirme neticesinde talebinin uygun görülmediği, söz konusu karara karşı adı geçen infaz hâkimliğine veya ağır ceza mahkemesine herhangi bir itiraz başvurusunun bulunmadığı, ayrıca 30/7/2021 tarihli dilekçesi ile bahse konu talebinin yerine getirilmemesi sebebiyle açlık grevi eylemine başladığını bildirdiği,

c. Ceza infaz kurumlarında bulunan mahpusların açlık grevi yapması halinde, sağlık tedbirleri alınarak düzenli kontrollerinin yapıldığı, gerekli tetkik sonucuna göre doktor kontrolünde B kompleks vitaminleri başta

olmak üzere ihtiyaç duyulan vitaminlerinin verilmesi hususunun titizlikle takip edildiği, ayrıca açlık grevi eylemine giren mahpusların kilo ölçümlerinin de takip edildiği ve sağlık durumu ciddiye arz eden kişilerle ilgili derhal gerekli işlemlerin yapıldığı,

ç. Başvuranın 30/7/2021 - 5/8/2021 tarihleri arasında açlık grevi eylemi yaptığı, açlık grevine başladığı günden itibaren Kurum doktoru tarafından düzenli ve günlük olarak yeteri kadar şeker, limon ve çay ile birlikte vitamin gıda takviyelerinin ve B vitamini (B1-B6-B12) kompleksinin düzenli olarak başvurana verildiği,

d. Başvuranın açlık grevi eylemi sebebiyle başlatılan disiplin soruşturması neticesinde Kurum Disiplin Kurulunun 11/8/2021 tarihli kararıyla eylemine uygun disiplin cezası ile cezalandırıldığı, söz konusu karara karşı adı geçen infaz hâkimliğine şikâyet başvurusunda bulunduğu, Sinop İnfaz Hâkimliğinin ... tarihli ve ... Esas sayılı kararıyla şikâyet başvurusunun reddine karar verildiği, başvuranın söz konusu karara karşı ağır ceza mahkemesine itiraz ettiği, Sinop Ağır Ceza Mahkemesinin ... tarihli ve ... D. İş sayılı kararıyla itiraz başvurusunun reddi yönünde karar verildiği,

e. Buna ek olarak başvuranın Kurumda iş yurtlarına bağlı faaliyet gösteren tekstil atölyesinde çalıştırıldığı, söz konusu atölyede çalışmakta iken açlık grevi eylemi yaptığı, bu eylemi sebebiyle ceza infaz kurumlarında güvenlik ve disiplinin sağlanması ve sürdürülmesi için uyulması gereken kural ve emirlere aykırı davrandığı gerekçesiyle Sinop E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğü Yönetim Kurulu Başkanlığının 3/8/2021 tarihli ve 25 numaralı kararıyla *Tekstil atölyesinde çalışmasına son verilmesine* karar verildiği, söz konusu karara karşı adı geçen infaz hâkimliğine veya ağır ceza mahkemesine herhangi bir itiraz başvurusunun bulunmadığı, bu kapsamda bahsi geçen iddialara ilişkin olarak, Kurum idaresi ve görevli personelin görevleri yönünden herhangi bir kusur ve ihmalinin bulunmadığı ifade edilmiştir.

4. Başvuran tarafından muhatap kurumun görüş yazısına cevap verilmediği anlaşılmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz. (...)"

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar" başlıklı 40'inci maddesinin ilgili bölüm şöyledir:

"(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

8. Mezkûr Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; (...) yönlerinden incelenir. "

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar Türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari

yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, iddiaları ve talebi konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

11. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’e göre hükümlü ve tutuklular Sözleşme kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (AİHM, *Hirst/Birleşik Krallık*, B. No: 74025/01, 6/10/2005).

12. Cezaevlerinde özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin, tutuldukları alanların devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması, devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplin tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının sonucu olarak bu kişilerin sosyal ilişkilerinin ve dış dünya ile iletişimlerinin sınırlandırılması kaçınılmaz olacaktır. AİHM’e göre, suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip oldukları haklar sınırlanabilmektedir (AİHM, *Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık*, B.No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983)

13. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un “Hükümlülerin gruplandırılması” başlıklı 24'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Hükümlüler; a) İlk defa suç işleyenler, mükerrirler, itiyadî suçlular veya suç işlemeyi meslek edinenler, b) Aklî ve bedensel durumları nedeniyle veya yaşları itibarıyla özel bir infaz rejimine tâbi tutulması gerekenler, c) Tehlike hâli taşıyanlar, d) Terör suçluları, e) Suç örgütlerine veya çıkar amaçlı suç örgütlerine mensup olan suçlular, gibi gruplara ayrılırlar. (2) Hükümlüler ayrıca yaşları, hükümlülük süreleri ve suç türleri itibarıyla da gruplandırılırlar.”

14. 5275 sayılı Kanun'un “Hükümlülerin çalıştırılması” başlıklı 29'uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Kurum hekimi tarafından ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olduğu belirlenen meslek sahibi olmayan hükümlüler ile meslek sahibi olan istekliler, kurum imkânları ölçüsünde belirlenen ücret karşılığında atölye veya işyurtlarında çalıştırılabilirler.”

15. 5275 sayılı Kanun'un 40'inci maddesi, açlık grevi yapma eylemini bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezasını gerektirecek şekilde düzenlemiştir. Anayasa Mahkemesi (AYM) ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklular tarafından yapılabilecek açlık grevlerini ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmemekte, bir disiplin sorunu olarak görmekte, cezanın yerine getirilmesine katlanma yükümlülüğünün ihlâli saymakta, disiplin cezasıyla cezalandırılmasını hukuka uygun bulmaktadır.

16. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 28'nci maddesinde hükümlülerin kalmakta oldukları odaları değiştirmek İdare ve Gözlem Kurulunun görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

17. Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu ve İşyurtlarının İdare ve İhale Yönetmeliği'nin 39'uncu maddesinde ise; “*Temaruz, kayıtsızlık ve işi benimsemek gibi sebeplerle altı ay zarfında yevmiesinden üç defa indirim yapıldığı kendisine tebliğ edilen açık ceza infaz kurumundaki hükümlü, kınama cezasından başka bir disiplin cezası alması halinde yönetim kurulu kararı ile kapalı ceza infaz*

kurumuna iade edilir. Aynı konumdaki hükümlü ve tutuklu kapalı ceza infaz kurumunda ise durumu infaz dosyasına işlenir.” hükmü bulunmaktadır.

18. Somut başvuruda başvuranın koğuş değişikliği talebi ile Kurum İdaresine başvurduğu ve söz konusu talebinin İdare ve Gözlem Kurulu kararı ile reddedildiği, başvuranın talebinin reddedilmesi hususunda İnfaz Hâkimliğine veya Ağır Ceza Mahkemesine itiraz etmediği, başvuranın 30//7/2021 tarihli dilekçesi ile bahse konu talebinin yerine getirilmemesi sebebiyle açlık grevi eylemine başladığını bildirdiği, açlık grevinin 5275 sayılı Kanun uyarınca disiplin cezasını gerektirecek bir eylem olarak düzenlenmesi sebebiyle kendisine disiplin cezası verildiği ve disiplin cezası almış olması nedeniyle işyurtları bünyesinde çalışmakta olduğu görevinden uzaklaştırıldığı anlaşılmaktadır.

19. Sinop E Tipi Kapalı ve Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğü Yönetim Kurulu Başkanlığının 3/8/2021 tarihli *Tekstil atölyesinde çalışmasına son verilmesi* kararına karşı başvuranın infaz hâkimliğine veya ağır ceza mahkemesine herhangi bir itiraz başvurusunun bulunmadığı, başvuranın ceza infaz kurumunda uyulması gereken kurallara aykırı davranması ve disiplin cezası almış olması sebebiyle görevine son verildiği anlaşılmaktadır.

20. Başvuranın oda değişikliği talebinin ceza infaz kurumunun iç işleyişiyle ilgili olduğu ve hükümlülerin odalara yerleştirilmesi ve odalarının değiştirilmesi hususunun İdare ve Gözlem Kurulunun görev ve sorumluluğunda olduğu, açlık grevinin disiplin cezası gerektiren bir eylem olduğu ve başvuranın disiplin cezası aldığı ve disiplin cezasının sorumluluğunun başvurana ait olduğu göz önüne alındığında Kurum İdaresinin eylemlerinin başvuranı aşağılama veya başvuranda korku yaratma amacı taşımadığı, Kurum İdaresinin üzerine düşen usule ilişkin yükümlülüklerini yerine getirdiği, bu sebeple söz konusu iddianın yerinde olmadığı ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin ihlal bulunmadığı değerlendirilmiştir.

21. Sonuç olarak; Ceza İnfaz Kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye